

Přístupnost v praxi

Lukáš Marvan

Co nás čeká a nemine

- Úvod do problematiky přístupnosti, motivace, výchozí stav v Seznamu, stanovené cíle,
- možnosti řešení, **Pravidla přístupného Seznamu**, zavedení do praxe, praktické příklady, kontrolní mechanismy,
- aktuálně dosažený stav, výhled do budoucna, pár rad na závěr, dotazy.

Co je to ta "přístupnost"?

- Anglicky *Accessibility*.
- **Řeší lepší zpřístupnění obsahu webových stránek handicapovaným uživatelům.**
- Jedná se o jednu ze základních disciplín tvorby kvalitních stránek:
  - **Použitelnost** (Usability)
  - **SEO** (Search Engine Optimization)
  - **Přístupnost** (Accessibility)

Kdo jsou handicapovaní uživatelé?

- Zrakově postižení,
  - pohybově postižení,
  - sluchově postižení,
  - uživatelé s kognitivními poruchami,
  - vyhledávací roboti,
  - uživatelé různých alternativních rozhraní.
-
- ***Jsem já postižený uživatel?***

Motivační obrazová příloha č. 1

Motivační obrazová příloha č. 2

Kolik je handicapovaných uživatelů?

- V hodnocení zásahu internetové populace velice záleží na úhlu pohledu:
  - V úzkém pojetí se odhadem jedná asi o **100 000 lidí v ČR**.
  - Na druhou stranu lze za jistým způsobem handicapované považovat **až 30% uživatelů**.

Proč chceme přístupný Seznam?

- Nechceme se zbavovat až **30%** návštěvníků.
- Zkvalitňujeme technické řešení stránek (např. pro PDA *a zase ty roboty*).
- Patří to k dobrému jménu naší firmy.

Asistivní technologie

Trocha historie

- Oficiální začátek našeho snažení o zlepšení přístupnosti Seznamu se datuje do zimy **2006**.
- Prvním krokem bylo plánování dalších kroků:
  - Studium materiálů,
  - moje proškolení,
  - navázání spolupráce s **Centrem Tereza**.
- Výsledkem snažení pak bylo sestavení **Pravidel přístupného Seznamu**.

Výchozí situace v Seznamu

- Přístupnosti nikdy nebyla přikládána velká váha.
- Na druhou stranu nikdy nebyla díky profesionálnímu přístupu všech webmasterů úplně opomíjena!
- **Chybělo však:**
  - koordinace
  - ověřování
  - širší zapojení spolupracovníků

Naše cíle

- Zpřístupnit (přesněji: **zvýšit míru jejich přístupnosti**) co nejširší spektrum našich služeb u kterých to má smysl.
- Naopak **nemá smysl** pracovat na zpřístupnění např. u **Email.cz**, neboť softwarové řešení bude patrně vždy přístupnější.
- ***Má cenu upravovat službu jako Sauto.cz?***

Možné přístupy k řešení

1. Na přístupnost se vykašlat.
2. Přístupnost řešit dogmaticky.
- 3. Kompromisní řešení.**

Kompromisní řešení

- Je důležité najít správný **poměr cena/výkon**.
- Handicapovaní uživatelé jsou minoritní skupina, ale naštěstí velice dobře chápou, že není možno prosazovat extrémní řešení.
- Na druhou stranu není žádný závažný důvod, proč nepodat pomocnou ruku, zvláště, když tím zlepšíte vaše stránky i pro ostatní.

Kooperace

- Pro optimální zavedení pravidel přístupnosti do praxe je v případě Seznamu nutná **spolupráce několika desítek lidí**.
- Z předchozího vyplývá nutnost snadno sdílitelného obsahu pravidel.

Pravidla přístupného Seznamu

Vznikla na základě vyhodnocení následujících zdrojů a jejich přizpůsobení potřebám Seznamu:

- www.pravidla-pristupnosti.cz,
- **Blind Friendly Web**,
- **Web Content Accessibility Guidelines**,
- Školení **David Špinara** + jeho kniha **Tvoříme přístupné webové stránky**,
- Konzultace v **Centru Tereza** při **FJFI ČVUT**.

Rozsah PPS

- **19 bodů ve 2 kategoriích** (1 strana textu - 3 stránky i s příklady)
- Pro srovnání:
  - **WAI Quick Tips** - 10 bodů.
  - **Pravidla tvorby přístupného webu** - 30 bodů v 5 kategoriích (9 stran).
  - **Blind Friendly Web 2.3** - 25 bodů ve 3 kategoriích (10 stran).
  - **Web Content Accessibility Guidelines 2.0** - celkem asi 450 stran...

Pravidla přístupného seznamu

PRAVIDLA PŘÍSTUPNÉHO SEZNAMU

I. Pravidla s vyšší prioritou

1. Grafické objekty, které slouží k ovládní stránky, mají definovanou textovou alternativu.
2. Obsah každého odkazu výstižně popisuje jeho cíl i bez okolního kontextu.
3. Všechny tabulky dávají smysl čtené po řádcích.
4. Obsah WWW stránky se mění, jen když uživatel aktivuje nějaký potvrzující prvek (tlačítko, odkaz).
5. Každá webová stránka má smysluplný titulek, vystihující její obsah.
6. Informace sdělované barvou jsou dostupné i bez barevného rozlišení.
7. Předpisy určující velikost písma nepoužívají absolutní jednotky (pokud je to možno realizovat s ohledem na design).
8. Všechny navigační prvky mají "dostatečnou" velikost, tak aby se dobře používaly i lidem s postižením motoriky.
9. Na webových stránkách neblinká nic rychleji než jednou za sekundu.
10. Každý formulářový prvek má přiřazen výstižný nadpis.

II. Pravidla s nižší prioritou

1. Informace, sdělované prostřednictvím skriptů, objektů, appletů, kaskádových stylů, obrázků a jiných doplňků na straně uživatele, jsou

často doplňků.

Často jsou přiřazeny horkou klávesu.

Často jsou lineárně.

Často jsou smysluplným (možno skrytým)

Často mají významové sdělení mají textovou

Často mají na stejný obsah.

Často když odkaz vede na obsah jiného typu,

odkaz je doplněn sdělením o typu

Často jsou statečně kontrastní. Na pozadí není

Často jsou elnost.

Často jsou úvodněných případech a uživatel

© 2007, Seznam.cz, a.s.

Je třeba si uvědomit:

- Nevidomý uživatel je schopen získat ze stránky pouze **informace v textové podobě**.
- Nevidomý uživatel vnímá informace, které jsou na stránce, **lineárně** - chybí mu globální pohled.
- Nevidomý uživatel obsluhuje osobní počítač a veškeré programy **pouze z klávesnice**.
- Slabozraký uživatel vzhledem k použití softwarové lupy, může vidět v jednu chvíli pouze **malou část stránky**.

I. Pravidla s vyšší prioritou

1. **Grafické objekty**, které slouží k ovládní stránky, mají **definovanou textovou alternativu**.
2. Obsah každého odkazu výstižně popisuje jeho cíl **i bez okolního kontextu**.
3. Všechny tabulky dávají smysl čtené po řádcích.

I. Pravidla s vyšší prioritou

4. Obsah WWW stránky se mění, jen když uživatel aktivuje nějaký potvrzující prvek (tlačítko, odkaz).
5. Každá webová stránka má **smysluplný titulek**, vystihující její obsah.
6. Informace sdělované barvou jsou dostupné i bez barevného rozlišení.

I. Pravidla s vyšší prioritou

7. Předpisy určující velikost písma **nepoužívají** absolutní jednotky (s ohledem na design).
8. Všechny **navigační prvky mají "dostatečnou" velikost**, tak aby se dobře používaly i lidem s postižením motoriky.
9. Na webové stránce **neblíká** nic rychleji než jednou za sekundu.
10. Každý formulářový prvek má přiřazen výstižný nadpis.

II. Pravidla s nižší prioritou

1. Informace, sdělované prostřednictvím skriptů, objektů, appletů, kaskádových stylů, obrázků a jiných doplňků na straně uživatele jsou dostupné i bez kteréhokoli z těchto doplňků.
2. Důležité navigační prvky mají přiřazenu **horkou klávesu**.
3. Dokumenty dávají smysl čtené lineárně.

II. Pravidla s nižší prioritou

4. **Tematické celky** na stránce **začínají smysluplným** (možno skrytým) **nadpisem**.
5. Všechny **netextové prvky** nesoucí významové sdělení **mají textovou alternativu**.
6. Stejně označené odkazy vedou na stejný obsah.

II. Pravidla s nižší prioritou

7. Uživatel je jasně upozorněn, když odkaz vede na obsah jiného typu, než je webová stránka. Takový odkaz je doplněn sdělením o typu a velikosti cílového souboru.
8. Barvy popředí a pozadí jsou dostatečně **kontrastní**. Na pozadí není použit vzorek, který snižuje čitelnost.
9. Nová okna se otevírají jen v odůvodněných případech a uživatel je na to předem upozorněn.

Zavedení pravidel do praxe

- Pravidla byla doplněna o příklady a zveřejněna v CML.
- Proběhlo několik školení:
  - Kolegů webmasterů a grafiků,
  - šéfredaktorů Novinky.cz, Sport.cz a Super.cz,
  - produktových manažerů ostatních služeb.
- Byla zveřejněna **tisková zpráva**.

Praktické příklady

- **Ukázky nejen zdrojového kódu**

- <http://www.sport.cz>

- <http://search.seznam.cz/?q=ginkgo>

- **Ukázky výstupu hlasové čtečky**

Sport.cz:

Kontrola

- Kontrola probíhá na několika úrovních:
  - Technickou stránku věci si navzájem kontrolují a korigují webmasteři.
  - Za obsah odpovídají produktoví manažeři.
  - Finální podobu sužby konzultujeme a necháváme zkontrolovat v Centru Tereza.

Aktuálně dosažený stav

- Za dostatečně upravené považujeme výsledky hledání fulltextem, Firmy.cz, Encyklopedii, Slovník a zpravodajské portály.
- Průběžně pracujeme na komunitních službách Lidé.cz a Spolužáci.cz a korekci projektů od externích dodavatelů.
- Veškeré nové projekty jsou již produkovány s použitím PPS - aktuálně např. Zbozi.cz

Bezbariérový fulltext

- Jedinou výjimkou z pravidla upravovat stávající služby jsou bezbariérové výsledky hledání.

www.ippi.cz

- **Iniciativa pro přístupnější internet**
- Atlas + Centrum, iDnes, Jyxo a Seznam.
- **Jednotné klávesové zkratky**
www.ippi.cz/standard-klavesovych-zkratek
(již používají např. Dopravní podnik hlavního města Prahy, ZOO Praha).
- Publikace praktických řešení z provozu
<http://www.ippi.cz/pristupnost-v-praxi>.

CAPTCHA API

- Stejnou CAPTCHu, kterou využívá Seznam a která je vybavena i audiovýstupem, můžete nyní používat i vy.
- <http://captcha-api.seznam.cz/>

Výhled do budoucnosti

- Proces "zpřístupňování" Seznamu nelze považovat za konečný.
- Nyní však už přicházejí na řadu perličky jako např. **haptické Mapy.cz**.

Vliv přístupnosti na „okolí“

- Stránky správně **graficky členěné** mají vliv nejen na dyslektiky, ale i na celkově **lepší použitelnost** webu.
- Správná **sémantická konstrukce** stránky a vhodně zvolený **tok dokumentu** taktéž **pozitivně ovlivňují přístupnost i použitelnost na okrajových zařízeních** interpretujících internetový obsah.

Vliv přístupnosti na „okolí“

- Fulltextoví roboti jsou Ti nejpostiženější uživatelé ze všech.
- Tzv. **SEO titulek** `<title>` **stránky** je nejen dobrou potravou pro robota, ale zároveň i správným vstupem pro hlasovou čtečku.

Pár dobrých rad na závěr

- Se zavedením postupů zlepšujících přístupnost **neotálejte** — jejich zpětná implementace je mnohem náročnější ve srovnání s tím, jak snadné je jejich použití od startu projektu.
- Důležité jsou **kvalitní testovací nástroje** (používejte zkušební verze skutečných čteček, nikoliv emulátory).

Děkuji za pozornost – Otázky?

- **Lukáš Marvan**
- lukas.marvan@firma.seznam.cz
- Twitter: @BoBMarvan

- seznam.sblog.cz
- www.lakave.info